

Učiteljica:
od 1050 evrov

Zdravnik specialist:
od 1600 evrov

Kuhar:
od 750 evrov

Natakarica:
od 650 evrov

Odvetnica:
od 1200 evrov

Snažilka:
od 400 evrov

Električar:
od 700 evrov

Marsikdo gre na določeno fakulteto tudi zaradi plače, ki naj bi jo imel po koncu študija. Poglejmo si okvirne zneske v neto obliki. / foto: Thinkstock

NAJSTNIKI, SOOČENI Z ŽIVLJENSKIMI ODLOČITVAMI, TE DNI IŠČEJO ODGOVORE NA KLJUČNA VPRAŠANJA

PRIHODNOST

S katero diplomom takoj do službe?

Kakšne so konkretne izkušnje tistih, ki so nedavno končali fakulteto? Zanimive ... – Seveda se še vedno spleča študirati, saj so zahteve delodajalcev v svetovnem merilu vse višje – Pojavil se je nov trend množičnih delavcev, ki službo dobijo prek pametnih telefonov

**Damjan Franz Lu
Katja Petrovec**

Kako lahko pri 18, 19 letih izbere mo pravo pot? Pred mladimi so danes precej drugačni izzivi, kot so bili pred prejšnjimi generacijami. Soočeni z odločitvijo med tistim, kar jih zanima, in tistim, kar zagotavlja službo, so nemalokrat pred skorajda neresljivim problemom. Poiskali smo podatke in mnenja, ki kažejo, s katerimi fakultetnimi diplomami bo lažje dobiti zaposlitev in s katerimi teže. Kakšne so izkušnje tistih, ki so šli nedolgo tega po podobni poti kot današnja mladež? In kako se odločati, če je boljša perspektiva delo v tujini? Če je bilo nekoč smiselno razmišljati samo o uspešni karieri doma, je dandanes postala nujna razmišljati tudi o možnosti urejanja življenja drugod. Takšen je duh časa. Te dni so se bodoči dijaki in študenti že lahko informirali o šolah. Sledi naslednji korak: srednje šole bodo prijave sprejemale do 3. aprila, fakultete in visoke šole do 5. marca. Bodočim dijakom je na voljo 22.960. študentom 18.543 mest.

nje« med interesi, je izbor fakultete tako rekoč izbor bodoče službe in poti. Vsaj do določene mere. Letošnje razmere se od številnih prejšnjih razlikujejo tudi po tem, da se zaradi manjših generacij število kandidatov za vpis zmanjšuje. Tudi zato je mogoče opaziti še posebej intenzivno oglaševanje fakultet. To seveda ne odraža vselaj realnosti, oglašujejo pa vse mogoče – od perspektivnosti do dejstva, da študij na tej ali oni fakulteti »dopušta tudi nekaj časa zase«, kot so se izrazili na eni od fakultet.

Razmišljanje tipične najstnice

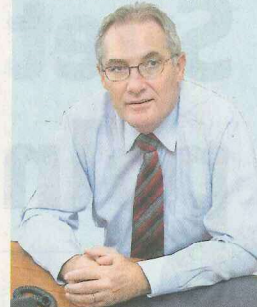
Na drugi strani je resničnost. Osemnajstletna **Mojca**, ki končuje eno znanih ljubljanskih srednjih šol, sicer tipična najstnica, srednješolka, je komentirala takole: »Najprej, zdi se mi, da v resnici sploh ne vem, kaj bi rada v življenju. Na srednji šoli sem se pač učila tisto, kar so nam ponujali. Da bi zares izvedela, kaj me veseli, tega nam v štirih letih niso dali.« Lahko bi ji vsaj namignili, kam naj se ne vpiše, vendar ni niso

vsemogoče zanimivosti. Denimo, da so bili lani v evidenci brezposelnih prijavljeni diplomirani mladi, torej stari do vključno 29 let, z visokošolsko izobrazbo, ki so sicer končali kmetijstvo-zootehniko, geografijo, multimedije, varstvo pri delu in požarno varnost ter organiziranje socialne mreže, vendar zlepa niso do bili službe. Na zavodu so navedli samo nekatere take izobraževalne programe.

Hitreje so se po podatkih zavoda zaposlili iskanci z izobrazbo na področjih dentalne medicine, splošne medicine, poučevanja (magister profesor poučevanja) ter specialne in rehabilitacijske pedagogike. Malo teže, a vendarle uspešno so se zaposlili iskanci zaposlitve, ki so končali medicino, babištvo, fizioterapijo, gozdarstvo, predšolsko vzgojo, mehatroniko, socialno pedagogiko, razredni pouk, zdravstveno nego, delovno terapijo, športno vzgojo. Našteli so le tiste izobraževalne programe, s katerimi se je zaposlilo največ registriranih brezposelnih. Njihova statistika seveda ne vključuje tistih, ki službo dobijo, ne da bi

▶ Alojz Šket,
DIREKTOR PODJETJA ATAMA,
KI SE UKVARJA Z
ZAPOSLOVANJEM:

»Tisti, ki bo študiral nekaj, česar si želi, in bo študiral dobro, ima zagotovo boljše možnosti za zaposlitev kot nekdo, ki se študija loteva 'luftarsko'. Tak bo imel tudi 'luftarske' možnosti za zaposlitev.«

mov in izobrazb, se je zgolj nasmehnila. »Saj za večino niti ne vem, za kaj gre. V šoli pa si tudi nihče ni vzal časa, da bi nam morda kaj od tega predstavil,« je pripomnila. Zgodb, kakršna je Mojčina, je bržkone v Sloveniji še veliko več.

»Če me vprašate za nasvet, kako naj se danes odločajo tisti, ki odhajajo na fakultete, vam odgovorim takole: poslušajte svoje srce,« je menil **Alojz Šket**, direktor podjetja Atama, ki se ukvarja z zaposlovanjem. »Tisti, ki bo študiral nekaj, česar si želi, in bo študiral dobro, ima zagotovo boljše možnosti za zaposlitev kot nekdo, ki se študija loteva 'luftarsko'. Tak bo imel tudi 'luftarske' možnosti za zaposlitev,« je še dodal sogovornik. Meni, da je človek lahko najuspešnejši prav na področju, ki ga posebej veseli. In da domala vsakega človeka zanima več poklicev. Morda dva, kar naj prav nič ne veseli, pa tudi ni posebej srečno življenje,« je še dodal Šket.

Lestvice perspektivnosti poklicev so mnogotere in se spreminjajo. Vendarle pa je mogoče na podlagi pre-

čunalništva oziroma programiranja – razvoj mobilnih aplikacij, sistemski inženir, strokovnjaki za družabna omrežja, razvijalci spletnih strani. Prav tako so vselej na vrhu takšnih lestvic tržniki, tržni raziskovalci, dolgo so za najbolj iskane veljali zdravniki, medicinske sestre, psihiatri in psihoterapevti. Tudi strojni inženirji so zelo iskani. Odvetniki so v deželi pravnika tudi razmeroma soliden izbor oziroma imajo dobre možnosti, kar pa ne pomeni za pravnike na splošno. Kakšni borzni posredniki in analitiki niso več suho zlato, tudi ekonomistom so že umaknili rdeče preproge. Je pa tudi tako, da se lahko taka lestvica v treh letih hitro obrne na glavo.

Če bi torej naša 18-letna **Mojca** želela imeti kolikor toliko jasen in zanesljiv odgovor, kam naj se vpiše, bi ji bržkone ta trenutek svetovali fakulteto za računalništvo in informatiko. Če ji, seveda, matematika gre. Če ji gre do biologija in podobno, potem medicina, biokemija, farmacija. In družboslovje? Tam je več odvisnega od vedeževalčevih kart.

Toda to je zgolj ena plat medalje. Ko smo se o izkušnjah pogovarjali s 27-letnim programerjem **Goranom**, nam je sicer potrdil, da je službo dobil razmeroma hitro, vendar tudi on kot številni njegovi sodobniki zgolj za določen čas in vezano za določen projekt. »Te dobivamo od zunaj. Se pravi, da smo nekakšen podizvajalec. Šaj gre, ne rečem, ampak tempo je zahteven, plača sicer solidna, a časa za družino ta čas na primer nimam.«

Delo se bo že našlo

Jernej Rezec, Damjan Komel in Jerca Novak so Goranova generacija. Vsi se kltijo z diplomom univerzitetnih in visokošolskih programov, ki so jo pridobili v zadnjih petih letih. Jernej je danes inženir računalništva in informacijskih tehnologij, Damjan profesor geografije in zgodovine, Jerca hispanistka in novinarica. Ko jih povprašamo, po kakšnem ključu so izbirali študijski program, so njihovi odgovori precej različni. »Zame izbira fakultete oziroma smeri študija ni bila pretirano težka, saj so me od nekaj zanimajali računalniki, do katerih sem imel dostop že zelo zgodaj. Kar nekaj mojih sorodnikov je namreč programerjev, zato sem v tej smeri izbral že srednjo šolo, fakulteta je bila nato le nadgradnja vsega. Vprašanje, ki sem si ga postavjal, je bilo le, ali izbrati univerzitetni program ali visokošolskega, izbral sem slednjega,« je povedal Jernej.

Damjanu sta bili zgodovina in geografija všeč od nekaj, spominja se, da že od osnovne šole naprej, zato tudi izbira študija ni bila ravno težka. »Če sem iskren, na prvo mesto nisem postavjal možnosti zaposlitve v tem poklicu, sem se pa vseeno raje odločil za pedagoško smer študija geografije in zgodovine kot za nepedagoško, ker se mi je delo, da imam tako več možnosti dobiti delo,« je Damjan povzponil svoje odločite. Jerčina zgodba je malce drugačna. »Niti približno nisem vedela, kaj me veseli. Več let sem si želela študirati japonsčino v povezavi s še enim jezikom, najverjetneje španščino. A so te odločitvi doma zelo nasprotovali, da pač v tem ne bo nobene prihodnosti in naj izberem kateri koli drug študij. Ko je približeval dan in je bilo treba oddati vpisne liste, sem imela pripravljene tri študije, dvopredmetna programa novinarstvo in španščina, geografija in slovenščina, ter enopredmetni študij

radi dokaj visoke omejitve na dvo-predmetnem programu. Na koncu sem oddala vpisni list novinarstvo in španščina, a mi je bilo malce žal, da nisem oddala tistega z grafičnim oblikovanjem. Ker sem bila sprejeta na novinarstvo in španščino, sem to pač študirala, ali bom po diplomi dobila službo ali ne, nisem niti najmanj razmišljala,« je povedala Jerca.

Jerneju sta se izbira študija in povpraševanje na trgu dela po kadrih z njegovo izobrazbo lepo spojila, zelo hitro po diplomji je dobil zaposlitev in seveda mu danes ni nikakor žal, da se je odločil poklicno pot nadaljevati v računalništvu. »Na informativnih dnevih vse fakultete prikazuje svoje programe kot najboljše in predstavijo bodočim študentom nešteto možnosti za zaposlitev, kakšna je resnica, pa vemo vsi. Toda povpraševanja po mojem poklicu je veliko, ta trend je še naprej pozitiven in bo tako tudi v prihodnje. Vedno več je namreč povpraševanja po novih produktih in s tem ostajajo odprti tudi trg dela in možnosti za zaposlitev. Na fakulteti sicer konkretnih informacij glede možnosti zaposlitve nismo dobili, je pa čas študija gotovo tudi čas, ko se lahko prek študentskega dela spoznaš s svojim področjem in pridobiš določene izkušnje, ki ti pridejo prav pri iskanju zaposlitve po končanem študiju,« je razlagal Jernej, ki bi se z dosežanimi izkušnjami ponovno odločil za isto smer študija, saj v tem poklicu tudi dolgoročno obstaja možnost zaposlitve, dodaja.

Damjan po končanem študiju zaposlitve kot profesor ni dobil, zato se je odločil, da opravi licenco za turističnega vodnika in svoje znanje uporabi v tem poklicu. »Ne morem reči, da mi je žal, da sem študiral zgodovino in geografijo, saj mi je dal študij veliko podlage, da lahko širim svoje znanje, in radovednosti za stvari, ki jih vidim okoli sebe,« je dejal. Tudi on bi še enkrat izbral enak študij, saj ga zgodovina in geografija pač tako zelo zanimata. »Žal mi je le, da nisem izbral še kakšnega tujega jezika, kar bi mi prišlo kot turističnemu vodniku zelo prav,« je še povedal Damjan. Njegova zgodba kaže, da opravljena diploma z enega področja ne zapira vrat. Službo lahko najdeš na katerem drugem področju. Takšne so številne zgodbe obramboslovcev, sociologov in podobnih profilov.

Jerce delo v novinarskih vodah ni najbolj pritegnilo, medtem ko si je

za španščino predstavljala, da bo našla delo v prevajalstvu, kar se je občasno tudi zgodilo. Na to, da bo opravljala pedagoški poklic in poučevala na osnovni šoli, med študijem ni pomislila. »Ko se mi je ponudila priložnost poučevati, sem vpisala na Filozofski fakulteti v Ljubljani še pedagoško-andragoško izobraževanje, ki je pogoj za opravljanje strokovnega izpita, ki ga morajo opraviti učitelji. Tako sem do sedaj opravljala več del, prevajala, podnaslavljalna in poučevala, sicer za zelo skrajšan delovni čas, a mi je to delo všeč. S tem, kaj bom delala, se pravzaprav nisem nikoli obremenjevala, saj sem si vedno dejala, da se bo že našlo kakšno delo zame, ker mi prav tako ne bi bilo težko opravljati poklica, ki se razlikuje od moje izobrazbe.« Zanimivo je, da četudi se Jerca včasih vpraša, kaj bi danes počela, če bi se takrat odločila za študij grafičnega oblikovanja, ji vseeno ni žal, da je izbrala španščino in novinarstvo. »Študij je bil enostaven, ostajam v stiku z jezikom, po najboljših močeh znanje prenašam mladim, jezikovni predmeti na fakulteti za družbene vede so mi prišli prav pri lektoriranju in nasploh pri skrbi za jezik, ne nazadnje naj bi v šolah uporabljali knjižni jezik, novinarstvo pa mi povsem zadostuje za vodenje krožka šolski radio. Med pozitivnimi izkušnjami je bila tudi enoletna študijska izmenjava v Španiji,« je povedala Jerca.

»Imel sem občutek, da je bilo med študijem premalo poudarka in razmišljanja o tem, kaj bomo delali po končani fakulteti. Veliko mojih sošolcev je reklo, da bo že kako, in še pozno v študiju smo ostajali brez jasne predstave, kaj bo kdo delal,« se spominja Damjan. Jernej pa je prepričan, da bi bilo prav, da se ob informativnih dnevih in vpisih na fakultete prikaže realno stanje za možnost zaposlitve po končanem študiju, hkrati omeji vpis na fakultete, katerih študenti po diplomji težje dobijo zaposlitev zaradi nasičenosti na trgu, in poveča vpis na fakultete, kjer je to potrebno.

»Res je, v času študija so nas nekateri profesorji spodbujali, da se delo že najde, a naj bomo čim aktivnejši. Tisti študenti, ki so bili, so danes uspešni v poklicu, ki so ga študirali, naj je to španščina ali novinarstvo, drugi pa si že kaj najdemo. Je pa res smiselno, da se bodoči študenti vsaj približno pozanimajo, koliko se njihov poklic sploh potrebuje. Čeprav, če si res dober, ti morda nekako uspe tudi

v tistih poklicih, kjer je po petsto brezposelnih,« sklene Jerca.

Kaj pa plača?

Podatki o plačah kažejo, da se te močno razlikujejo med poklici. Omrežni administrator začetnik je plačan okoli 1000 evrov neto na mesec, računalniški programer prav tako, nekaj manj tržnik, vzgojitelj ali zobozdravnik. Bolje so plačani tako imenovani arhitekti IT-aplikacij, odvetniki, psihiatri, razvijalci mobilnih aplikacij. Tem se plača na začetku običajno giblje nekje malo nad tisoč evri in sčasoma potem nekoliko bolj strmo narašča. Še najboljše gre aktuarnem, skrbnikom ključnih kupcev in zdravniku specialistu. Aktualne podatke o gibanju plač pri poklicih spremljajo na statističnem uradu in jih redno objavljajo na svojih spletnih straneh. A so precejšnje razlike med poklici po določenem preteku delovne dobe, zato se je smiselno pozanimati tako glede začetniške plače kot plače čez, denimo, deset let.

Pred očmi današnje mladine je neizbežno možnost zaposlovanja v tujini. Z nekaterimi poklici je tam mogoče hitreje dobiti delo, ki je tudi dobro plačano. Kot so poudarili nekateri naši sogovorniki, to ne pomeni, da je pametno študirati jezike. Dejstvo je namreč, da jezik nekdo tako že obvlada, toda o čem bo govoril? Poleg tega se je jezika mogoče naučiti tudi ob študiju ali po njem.

Za ilustracijo smo vzeli sveže podatke, ki so jih te dni objavili v Franciji. Francija po višini dohodka sodi v evropsko nadpovprečje, ne pa tudi na vrh lestvice. Posebej koristna je kot ilustracija stanja v razvitih gospodarstvih.

Torej, tam so posebej dobro plačani poklici, povezani z matematiko, informatiko, elektroniko, okoljevarstvom in kemijo. Pri teh poklicih se bruto letne plače gibljejo okoli 30.000 evrov. Na sredini tamkajšnje lestvice so komerciala, marketing, biologija, finance, ekonomija. Plače: okoli 25.000–29.000 evrov bruto na leto.

V spodnji tretjini so poklici s področij človeških virov, prava, politologije, jezikov, psihologije, sociologije in komunikologije oziroma novinarstva. Te plače se gibljejo okoli 20.000–23.000 evrov bruto na leto.

Če bi torej naša 18-letna Mojca, če jo znova vzamemo za primer, želela izbirati med bolj plačanimi poklici in pri tem razmišljala o odhodu v tujino, bi bilo gotovo bolj smiselno izbrati katero od naravoslovnih fakultet, kjer je glede jezika manj rigoroznih zahtev in je mesečna plača debe-

Kakšna je prihodnost?